

Муниципальное бюджетное дошкольное образовательное учреждение
Баягинский детский сад «Ньургунун»
муниципального района «Таттинский улус» Республики Саха (Якутия)

Методическая разработка

к республиканскому дистанционному конкурсу «День защитника Отечества
России – Доблесть, мужество, честь и любовь к Родине!» в рамках
объявленного 2020 г. Ил Дарханом РС (Я) Николаевым А.С. года
Патриотизма в Якутии

Составитель:
Васильева Евдокия Семеновна-
воспитатель

2020 г.

Визитка воспитателя:

Ф.И.О.: Васильева Евдокия Семеновна

Дата рождения: 09.05.1967 г.

Образование: высшее

Должность: воспитатель

Место работы: МБДОУ Баягинский детский сад «Ньургунун» МР
«Таттинский улус» РС (Я)

Педстаж: 36 лет

УПД: I (высокая)

**Ажа дойдуну көмүскээччилэр күннэригэр аналлаах
утренник сценарийа
(оскуолаҕа бэлэмнэнии бөлөх оҕолоругар)**

Сыала - сорууга:

- 1). Ажа дойдуну көмүскээччилэр күннэрин суолтатын билиһиннэри.
- 2). Оонньуу нөнүө тобуллаҕас толкуйдаах, сымса, сылбырҕа буоларга үөрэти.
- 3). Уол оҕону күүстээх санаалаах, хорсун, туохтан да толлубат буоларга иити.
- 4). Уол оҕо айылҕатынан этэ-хаана чөл, өйө-санаата чэбдик буоларын сайыннары.
- 5). Оҕо иитиитигэр ажа оруолун үрдэти.

Тэрээһин чааһа:

Саала иһэ кизргэтиллибит. Ынырыылаах ыалдьыттар: ажалар, убайдар, эһээлэр олопосторго олороллор. Оҕолор саалаҕа суохтар. Эмискэ ыытааччы саната: «ШАГОМ МАРШ!» диэтин кытта, музыка холбонор.

Байыаннай танаастаах оҕолор музыканан доҕуһуолланан строевойдуу хааман киирэллэр. Киирэн көрөөччүлэр иннилэригэр биир кэккэҕэ тураллар.

Эрсан Апросимов сангарар:

-Үтүө күнүнэн, күндү ажаларбыт, эһээлэрбит, убайдарбыт! Эһигини барыгытын Ажа дойдуну көмүскээччилэр күннэринэн эбэрдэлээн туран, «Бравые солдаты» диэн ырыабытын бэлэхтиибит.

Ырыаны толорон баран оҕолор миэстэлэригэр баран олороллор.

Сүрүн чааһа:

Ыытааччы:

-Үтүө күнүнэн, күндү оҕолор, итээччилэр, төрөппүттэр!

Бүгүнгү үөрүүлээх күммүт ананар биһиги Ажа дойдуну көмүскээччилэрбитигэр – амарах ажаларбытыгар, эһээлэрбитигэр уонна бары уолаттарга. Эһигини барыгытын «Ньургуһун» детсад оскуолаҕа бэлэмнэнии бөлөбүн аатыттан итиитик-истинник эбэрдэлиибит!

(Экранга презентация көстөр)

Ыытааччы:

-Оболоор, Ажа дойдуну көмүскээччилэр күннэрин тоҕо бэлиэтиибитий?

1918 сыллаахха Ажа дойдуну бастакы улуу сэриитин үгэнигэр өстөөхтөрү утары кыргыһыга Сэбиэскэй сойуус Кыһыл Армията тэриллибитэ. Бу сыл олунньу 23 күнүгэр Кыһыл Армия Германияны утары бастакы улахан кыайыыта буолбута.

1922 сыллаахтан олунньу 23 күнэ Кыһыл Армия күнэ диэн бэлиэтэнэр буолбут. Ол эрээри бу чахчы ханнык да историяҕа бигэргэтиллибэтэх.

Онтон Аба дайду 2-с улуу сэриитин кэннэ (1941-1945сс.) 1946 сыллаахтан олунньу 23 күнэ Сэбиэскэй Армия уонна Муоратаабы Байыаннай флот күнэ диэн ааттанан бэлиэтэнэр буолбут.

2002 сыллаахтан олунньу 23 күнэ Аба дайдуу көмүскээччилэр күннэрэ диэн уларытыллыбыт. Онтон ыла күн бүгүнгээнгэ дылы бырааһынньыктыыбыт. Бу күнү билигин бары эр дьон, уолаттар бырааһынньыктарын курдук билинэбит. Тобо диэтэххэ, кинилэр биһиги көмүскээччилэрбит, эрэллэрбит уонна саамай дурда-хахха буолар дьоммут буолаллар.

Ытытааччы:

Эр киһи, уол оҕо- норуот көмүскэлэ диэн мээнэбэ эппэттэр. Уол оҕо суон ойуур курдук дурда, халын ойуур курдук хахха, удьуору-төрүтү салжааччы, кыамматы-кыраны харыстааччы, көмүскээччи буолар. Дьэ эрэ, оҕолоор! Билигин биһиги аҕаларбытын, убайдарбытын, эһээлэрбитин кытта араас оонньууну оонньоохпун, күрэхтэһэн, тургутуһан да ылыахпыт. Быдан былыргы дьыллартан өбүгэлэрбит эт-хаан, билии-көрүү өттүнэн ыччаттарын сайыннарарга улахан болжомтолорун уураллара. Онон аар-саарга аатырбыттара, бөбө бөбөстөрү, кус быһыйдары, сытыы инширдээхтэри, булугас өйдөөхтөрү муньан үгэс буолбут оонньоулары, күрэхтэри ытталлара. Өбүгэлэрбит үгэстэрин сиргэ-буорга симэлиппэккэ, сүтэрбэккэ үгүс үйэлэргэ туругура, угуя турдун диэн уруйдаан, айхаллаан туран бүгүнгү бырааһынньыкка аналлаах оонньоуларбытын саҕалыырбытын көңүллээн!

Бастатан туран, саха буоларбытын умнубакка, өбүгэ саҕаттан оонньоон кэлбит оонньоуларбытын оонньоохпун. Убаастабыллаах төрөппүттэр, дуолан уолаттар, оонньоуга кыттан, кыттыһан иһэргитигэр баҕарабыт. Баҕалаахтар манна тахсын.

(хас биирдии оонньоуга төрөппүттэр оҕолорун илдьэ тахсан оонньоулар)

Оонньоулар:

1. **«Ойбонтон уулааһын»** (сиртэн биир тутум үрдүктээх иһиккэ кыра соҕус оонньоуру угуллар. Оонньооччу уна илиитинэн ханас кулгаабын эминньэбин тутар уонна төнкөйөн, мас кытыйаттан оонньоуру ытыран ылыахтаах. Өскөтүн, төнкөйөн иһэн илиилэрин арааран, тайана түстэбинэ, оонньоуттан туораан иһэр. Илиилэрин араарбакка, анар атабынан төнкөйөн үчүгэйдик оонньоурун ыллабына, кыайыылаабынан тахсар).
2. **«Жим кыайан турарый?»** (бастакы икки күрэхтэһээччи сиргэ олоролор, уна илиилэрин ханас хоннохторун аннынан таһааран, ханас кулгаахтарыттан туталлар. Ханас илиилэринэн уна атахтарын төбөтүттэн ылаллар. Оонньоу ытытааччы «биир, икки, үс» диирин кытта, иккиэн тэннэ сиртэн туруохтаахтар. Хайалара эмэ илиитин араардабына, кыайтарбытынан аабыллар. Хайалара да араарбакка турдахтарына, урут турбута кыайыылаабынан аабыллар).

3. **«Бэгэччэктэһии»** (икки киһи остуолга уун-утары олороллор. Уна илиилэрин остуол үрдүгэр ууран, харыларын бэйэ-бэйэлэригэр сыһыары, холбуу туталлар. Тонолохторун остуолтан араарбакка, ытыстарынан эрэ кэдэриччи баттаһыахтаахтар. Дьэ, манна хайаларын тарбаҕа күүстээх, бэгэччэгэ тирэхтээх кыайыылаах буолар).

Бытааччы:

-Маладьыастар! Бары көхтөөх кыттааччыларбытыгар махтал буоллун.

Эр хоһуун билии – көрүү, өй-санаа өттүнэн эмиэ киэн билиилээх, сайдыылаах буолуохтаах. Оҕолоор, Аҕа дойдуну көмүскээччилэр кэккэлэригэр кимнээх сулууспалыыларый? (моряктар, пограничниктар, саллааттар, летчиктар). Кинилэр хайдах дьоннор дии саныыгытый? (хорсун, күүстээх, герой). Билиини тургутар сыаллаах, билигин мин эһиэхэ «Отгадай военную профессию» диэн ооньуу ооньотуом, ол эбэтэр, байыаннай идэлэри таайыаххыт.

Бары болбойобут.

Ооньуу: **«Отгадай военную профессию»** / «Байыаннай идэлэри таай» / - (ытааччы биир байыаннай идэни ойуулаан кэпсиир, көрдөрөр (танкист, байыаннай летчик, артиллерист, пограничник о.д.а). Оҕолор, аҕалар таайаллар.)

Бытааччы:

-Маладьыастар. Бары билэр эбиккит.

Эбэрдэ чааһа:

Бытааччы:

-Күндү ыалдьыттар, төрөппүттэр, уолаттар! Эһигини Аҕа дойдуну көмүскээччилэр күннэринэн өссө төгүл эбэрдэлиибит!

Биһиги оҕолорбут бүгүнгү бырааһынньыкка анаан хоһооннору, ырыалары үөрэппиттэрэ. Билигин эһиэхэ «Сибэкки» диэн ырыаларын бэлэхтиэхтэрэ биһиги сибэкки кэрэ кыргыттарбыт.

(Кыргыттар толорууларыгар ырыа «Сибэкки»).

Бытааччы:

-Хоһуун уолаттарбыт эһээлэригэр, аҕаларыгар, убайдарыгар анаан хоһооннорун аныахтара.

(Уолаттар толорууларыгар тэттик хоһооннор).

Бытааччы:

-Хайа да бырааһынньык бэлэбэ - туһаба суох ааспат буолааччы. Ол курдук, биһиги оҕолорбут амарах аҕаларыгар, элэккэй эһээлэригэр, убайдарыгар бэйэлэрэ онорбут откриткаларын бэлэх уунуохтара.

(Оҕолор бары саалаба хааман киирэн төрөппүттэригэр откриткаларын туттараллар).

Түмүктүүр чааһа:

Бытааччы:

-Дьэ эрэ, билигин түмүкпүтүн таһаарыахпыт. Бу бүгүнгү бырааһынньыкка араас оонньууну оонньоон, күрэхтэһэн да ыллыбыт, элбэх саһаны биллибит, оһолорбут эбэрдэлэрин иһиттибит. Дьэ, ол түмүгүнэн, ким кыайыылаах буолбута буолуой?

Биллэн турар, кыайыылаабынан буолла – Доһордоһуу, Ил-эйэ, истиһ сыйһан. Барыгытын эбэрдэлиибит, дьолу-соргуну, үрдүк дабайыылары, бэйэ-бэйэбэ эйэлээх сыйһаны, чэгиэн- чэбдик доруобуйаны баһарабыт. Биһиэхэ кэлэн ыалдьыттаан, оһолоргутун кытта оонньоон-көрүлээн, биһиргэ буолбуккутугар бары төрөппүттэргэ махтанабыт.

Манан биһиги Аһа дойдуну көмүскээччилэр күннэригэр аналлаах аралдьыйыыбыт түмүктэнэр. Бука бары өйдүү-саныы сылдьар гына уопсай хаартыскаһа түһүөбүн.

(Уопсай хаартыскаһа түһүү)